

دکتر علی جهانخانی

کاربرد مدیریت مالی در بانکها

مقدمه:

● از زمانی که تدریس رشته «مدیریت مالی» در دانشگاههای ایران آغاز شده است، بررسی الگوهای مدیریت مالی در گروهی از مؤسسات اقتصادی که در زمینه بازرگانی و تولید فعالیت دارند، بیشتر از سایر زمینه‌های کاربرد این مقوله مورد توجه قرار گرفته است. در حالی که کاربرد روش‌های مدیریت مالی در بانکها، با توجه به فعالیت خاص این مؤسسات و همچنین گستردگی در فعالیت آنها و تأثیری که تصمیم‌گیری‌های مالی بر فعالیت هر بانک و بر اقتصاد کشور دارد، توجه جدی به بررسی کاربرد روش‌های یاد شده در بانکها را ضروری می‌نماید. هدف این مقاله تشریح کاربرد روش‌های مدیریت مالی در تنظیم امور مالی بانکهاست.

پرتابل جامع علوم انسانی

دستیابی به حجم مطلوب و مورد انتظار سپرده و سایر منابع مالی، ناھزینه مناسب در پیش گزند. دستیابی به این هدفها مستلزم به کار گرفتن اسلوبهای اصولی مدیریت مالی است. تصمیم‌گیری‌های مانند اینکه به هر مشتری چه میزان تسهیلات و با چه نرخی می‌توان اعطای کرد در چهار چوب الگوهای کاربرد مدیریت مالی انجام پذیر است. به عنوان مثال، هر بانکی علاقه‌مند است منابع مالی خود را در اختیار مقاضیانی بگذارد که دارای اعتبار در خود را توجه باشند و از عهده باز پرداخت بموضع اقساط و امهای خود برآیند. اما چون کلیه مقاضیان وام از اعتبار

بانکها با فعالیت در این دو بازار باید بتوانند بازده مناسبی برای سرمایه‌های سهامداران خود به دست آورند.

قسمت اعظم منابع مالی بانکها را سپرده‌های جاری، پس اندازه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت مردم تشکیل می‌دهد که میزان آنها به نرخ سود یا بهره برداختنی به پس اندازها و سپرده‌های مردم، کیفیت خدماتی که بانکها به مشتریان خود ارائه می‌دهند و نیز فعالیت بانکها در زمینه بازاریابی برای جلب سپرده‌ها بستگی دارد. بنابراین، بانکها با توجه به عوام سه گانه یاد شده می‌توانند روش‌هایی را برای

به طور کلی بانکها در دو بازار متفاوت فعالیت می‌کنند؛ یکی بازاری که اشخاص حقیقی و حقوقی گذاران و پس اندازه‌گذاران و گذاری (سپرده) وجهه اضافی خود را در آن عرضه می‌کنند (سپرده گذاران و پس اندازه‌گذاران) و بازار دیگری که نیازمندان به منابع مالی بیشتر، برای تأمین کمبودهای مالی خود به آن مراجعه می‌کنند (وام‌گذاران).

کمتری پردازند. به این ترتیب بانکها ناگزیرند ضمن توجه به انگیزه گروه اول برای سپرده گذاری، و با در نظر داشتن انتظار گروه دوم، فعالیتهای خود را با کارآیی مطلوب به انجام رسانند و هدفهای صاحبان سهام بانک را برآورده سازند.

صاحبان سهام به طور کلی انتظار دارند بر ثروتشان که به صورت سرمایه در اختیار بانک قرار گرفته است، افزوده شود. بنابراین هدف نهایی هر بانک، همچون سایر مؤسسات اقتصادی، به حد اکثر رساندن با بیشینه کردن ثروت سهامداران با توجه به رفیق بزند.

برای سهامداران بانک فراهم آورد. در عین حال بانکها باید در هر زمان ترکیب مناسبی از داراییها و بدهیهای خود داشته باشند، به نحوی که بتوانند در همان زمان خدمات قابل قبولی را به سپرده گذاران و وامگیرندگان بانک ارائه کنند. به عبارت دیگر بانکها در هر زمان باید بتوانند نیازهای منضاد سپرده گذاران و وامگیرندگان را برآورده سازند و خود نیز در وضع متعادلی قرار گشته باشد؛ چرا که سپرده گذاران انتظار دارند بابت سپرده‌های خود سود بالایی دریافت کنند و به عکس، متقاضیان تسهیلات بانکی سعی دارند تا حダメکان سود یا بهره

یکسانی برخوردار نیستند، بانکها در زمان تصمیمگیری برای اعطاء تسهیلات مالی، ناگزیر از پذیرفتن احتمال ضرر و زیان به نسبتی‌ای متفاوت هستند. بنابراین بانک باید با درنظر گرفتن نزخهای رقابت پذیر سود و بهره در بازار سرمایه، و ضمن درنظر داشتن ضرر و زیان‌های احتمالی باد شده، چنان‌که گفته شد به بازده مناسبی نیز برای منابع به کار گرفته شده دست پیدا کنند. بنابراین تفاوت بین نرخ سود دریافتی از وامگیرندگان و نرخ سود پرداختی به سپرده گذاران و هزینه‌های مریوط به تأمین مالی بانک، باید به آن اندازه باشد که بازده مناسبی را

کاربرد مدیریت مالی در بانکها

O : هزینه‌های عملیاتی بانک شامل حقوق و دستمزد، استهلاک ساختمان و ...
T : مالیات

چون معمولاً هزینه استهلاک و سایر هزینه‌های غیرنقدی درصد کمی از هزینه‌های بانکها را تشکیل می‌دهد بنابراین سود خالص بانک تقریباً با خالص جریان نقدی بانک (B) برابر است.

در مورد نزخ بازده مورد انتظار سهامداران که با عنوان نزخ تزریل در رابطه (1) نشان داده شده است باید تأکید کرد که نزخ باد شده با نزخ بهره بدون ریسک به اضافه صرف ریسک که مناسب با ریسک سرمایه‌گذاری در سهام بانک می‌باشد برابر است، یعنی:

$$r = i + \pi$$

که π عبارت است از صرف ریسک و نزخ بهره بدون ریسک (ارزش زمانی پول). میزان ریسک سهامداران و همچنین میزان صرف ریسک تابعی است از میزان ریسک نهفته در سرمایه‌گذاریها، وامها و تسهیلات اعطایی بانک (عدم اطمینان بانک نسبت به دریافت بموقع اقساط وام و تسهیلات اعطایی مالی) و ساختار مالی بانک (هرچه درصد سپرده‌ها و سایر بدھیهای بانک نسبت به کل منابع بیشتر باشد ریسک سهامداران بیشتر است). با جایگزین کردن روابطه‌های (2) و (3) در رابطه (1) خواهیم داشت

$$W = \frac{B}{r}$$

و رابطه شماره (4) به شکل رابطه زیر خلاصه می‌شود:

$$W = \frac{R - (C + O + T)}{1 + i + \pi}$$

به عبارت دیگر ارزش بانک برابر خواهد بود با خالص جریان نقدی سهامداران تقسیم بر نزخ بازده مورد انتظار آنها. اگر فرض کنیم کل دارایی بانک فرضی مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال باشد که ۹۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال آن به شکل سپرده بانکی و ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ ریال به شکل سرمایه سهامداران باشد. مدیریت بانک باید دونوع تصمیم بگیرد:

- ۱— داراییهای بانک را به جه نسبت بین سرمایه‌گذاری‌های کم ریسک و با بازده کم (A₁) و سرمایه‌گذاری‌های با ریسک زیاد و بازده بالا (A₂) تشکیل می‌دهد.

محدودیتهای محیطی است. اما هدف پیشنهاد کردن ثروت سهامداران که از راه پیشنهاد کردن منافع ناشی از فعالیتها و عملیات جاری بانک امکان‌پذیر است، هدفی است که باید به طور معمول در بلندمدت انتظار دستیابی به آن را داشت. اگرچه سهامداران بانکها اولین گروهی هستند که منابع مالی اولیه بانک را فراهم می‌آورند، اما در ضمن آخرين گروهی هم هستند که سهم سود خود را از بانک دریافت می‌کنند. به بیان دیگر بانکها ابتدا باید سود سپرده سپرده‌گذاران و احتمالاً مطالبات سایر بستانکاران را پردازند و چنانچه مقادیری به عنوان سود بانک باقی ماند آن را به سهامداران تخصیص دهنده باید پرداخت کنند.

پیشنهاد کردن ثروت سهامداران از طریق پیشنهاد کردن ارزش فعلی منافع آینده سهامداران امکان‌پذیر است که با رابطه زیر بیان می‌شود:

$$W = \frac{B_1}{(1+r)^1} + \frac{B_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{B_n}{(1+r)^n} \quad (1)$$

که در آن:

W : ثروت سهامداران (ارزش سهام شرکت)

B : خالص جریان نقدی که سهامداران در زمان t دریافت می‌کنند.

t : نزخ تزریل مناسب با ریسک عایدات آینده.
منافع سهامداران (B) نیز از رابطه زیر به دست می‌آید.

$$B = R - (c + o + T) \quad (2)$$

که در آن:

R : درآمد حاصل از وام و سرمایه‌گذاری بانک
c : هزینه‌های مالی بانک که بخش عمده آن را بهره با سود پرداختی به سپرده‌گذاران و بستانکاران تشکیل می‌دهد.

نقیم کند.

۲- سپرده‌های بانکی را به چه شکل به دست آورد: چه میزان از آن به صورت سپرده‌های کم‌هزینه با ریسک زیاد (A) و چه مقدار به شکل سپرده‌های پرهزینه ولی کم‌ریسک (L) (مانند سپرده‌های کوتاه‌مدت با بهره کم و با سپرده‌های ۵ ساله با بهره بالا).

برای سهولت مطلب فرض می‌کنیم اطلاعات زیر در دسترس مدیران بانک باشد:

$$\text{کل دارایی} = ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}$$

$$\text{کل بدھی} = ۴۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}$$

$$\text{سرمایه} = ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}$$

$$\text{نرخ بازده سرمایه گذاری کم‌ریسک} : A = ۱\%$$

$$\text{نرخ بازده سرمایه گذاری پرریسک} : B = ۳\%$$

$$\text{نرخ بهره سپرده کوتاه مدت} = ۷\%$$

$$\text{نرخ بهره سپرده بلندمدت} = ۱۳\%$$

$$\text{هزینه‌های عملیاتی} = ۵,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}$$

$$\text{نرخ مالیات} = ۳\%$$

$$\text{نرخ بهره بدون ریسک} = ۱\%$$

$$\text{صرف ریسک کم} = ۴\%$$

$$\text{صرف ریسک متوسط} = ۶\%$$

$$\text{صرف ریسک متوسط} = ۱۰\%$$

آنارهایی هریک از تصمیمهای پاد شده در بالا در جدول شماره ۱ نشان داده شده است. در حالت اول کل داراییها در سرمایه گذاری کم‌ریسک با نرخ سپرده‌های کوتاه‌مدت با نرخ ۷٪ تشکیل شده است. در این حالت جریان نقدی خالص سالانه B برابر بازده ۱۸٪ به کاررفته و بدھی بانک کلاً از سپرده‌های کوتاه‌مدت با نرخ ۷٪ تشکیل شده است. در این حالت جریان نقدی خالص سالانه B برابر با ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال و نرود سهامداران معادل ۳۳۳,۳۳۳,۰۰۰ ریال خواهد بود. در حالت دوم بانک ریسک بیشتری را پذیرفته و داراییها را به طور مساوی بین A و B تقسیم کرده است و کلاً از سپرده‌های کوتاه‌مدت (A) استفاده می‌کند. در این حالت (B) برابر با ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال و W برابر با ۴,۲۹,۵۷,۱۴,۲۹ ریال خواهد بود و افزایش سودآوری به مراتب بیشتر از افزایش ریسک بوده و نرود سهامداران افزایش می‌باشد:

(ارقام: ریال)

جدول شماره ۱

حالت ۱	حالت ۲	حالت ۳	حالت ۴	حالت ۵
۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	A
۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	-	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	-	A
۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	L
۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	-	-	L
۲۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۲۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰	R
۸۱,۰۰۰,۰۰۰	۸۱,۰۰۰,۰۰۰	۶۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۶۳۰,۰۰۰,۰۰۰	C
۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰	O
۲۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۹۸,۰۰۰,۰۰۰	۲۵۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۶,۰۰۰,۰۰۰	T
۸۷۷,۰۰۰,۰۰۰	۳۹۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۱۶,۰۰۰,۰۰۰	۵۳۶,۰۰۰,۰۰۰	B
۳۶۳,۳۳۳,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۳۶۲,۸۵۷,۱۴۶,۹۹	۳۶۲,۸۵۷,۱۴۶,۹۹	w
۳۶۳,۳۳۳,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰	w

زیادی رو برو نگشته‌اند و ارزش سهام بانک نیز به حد اکثر رسیده است.

این مثلث بر سه واقعیت مهم تأکید کرده است، اول اینکه تغییر در یک متغیر منجر به تغییر در متغیرهای دیگر می‌شود و مدیران بانکها باید برآثار مرکب تصمیمات خود توجه داشته باشند. دوم اینکه چون میزان ریسک برتری خود بازده مورد انتظار سهامداران تأثیر می‌گذارد، مدیران بانکها باید تأثیر تصمیمات خود را بر میزان ریسک داراییها و بدھهای بانک مورد توجه قرار دهند و بالاخره این مثال نشان می‌دهد که مدل به حد اکثر رساندن ثروت سهامداران می‌تواند راهنمای خوبی برای تصمیم‌گیریهای مدیران بانک باشد.

أنواع تصميمات مالي بانك:

تصميمات مهم مالي بانکها را می‌توان به چهار زیر مجموعه تقسيم کرد.

۱- تصميمات مربوط به تقاضا بين نرخ بازده سرمایه گذاری بانکها و نرخ سود پرداختی به سپرده گذاران

۲- تصميمات مربوط به كنترل هزینه های عملياتي

ورق بزند

کاربرد مدیریت مالی در بانکها

سپرده‌های دیداری و سپرده‌های کوتاه‌مدت موجب افزایش ریسک نقدینگی بانک می‌شود. یک روش ساده مدیریت نقدینگی انطباق سرسیست سپرده‌ها و تعهدات بانک با عمر داراییها و سرمایه‌گذاری بانک است. به عبارت دیگر اگر $\% 30$ از دارایی‌های بانک به صورت دارایی‌های بلندمدت است $\% 30$ از بدهیها و سرمایه، نیز نابود مبالغ مالی است. تبعین افزایش هزینه سیاستها بر ارزش سهام بانک باید افزایش در هزینه‌های عملیاتی (هزینه آگهی و تبلیغات، افزایش هزینه ناشی از افزایش تعداد شعب بانکها...) و افزایش در ریسک سهامداران را مدنظر قرار داد.

- ۳- تصمیمات مربوط به نقدینگی بانک
- ۴- تصمیمات مربوط به ساختار مالی بانک

۲- تصمیمات مربوط به کنترل

هزینه‌های عملیاتی

۱- تصمیمات مربوط به نرخ سود

تحقیقات در سایر کشورها نشان داده است که یکی از دلایل زیانده و روشکنگی بانکها بالا بودن هزینه‌های عملیاتی و سرمایه‌این بانکها بوده است. با توجه به اینکه قسمت عمده هزینه‌های عملیاتی بانکها ثابت است در دوره‌هایی که حجم فعالیت آنها کاهش می‌باید با زیان سراسام آوری روپرموی شوند. تصمیمات مربوط به استفاده از کامپیوتر در عملیات بانکی و افزایش تعداد شعب بانکها در داخل و خارج از کشور و احداث ساختمانها و برجهای آسمان خراش در مناطق مرکزی و تجاری شهرهای نزدیک که هزینه سراسام آوری را دربردازد از جمله این گونه تصمیمات است. میزان بانکها قبل از چین تصمیم‌گیری‌هایی باید آثار افزایش هزینه‌های فوق را در دوران کسادی اقتصادی پسجند و در صورتی که افزایش هزینه‌های عملیاتی منجر به زیانده بانک در دوران رکود اقتصادی نشود، چنین تصمیماتی را بگیرند رایین رابطه استفاده از تکنیک تجزیه و تحلیل نقطه سره سر برای این گونه تصمیم‌گیری‌ها توصیه می‌شود.

اعتناء تعیین و برای اجرا به بانکها ابلاغ می‌شود. البته این بدان معنا نیست که مدیران بانکها در این زمینه‌ها نمی‌توانند تصمیمی بگیرند که بر سودآوری بانک اثر بگذارد. زیرا بانکها با اتخاذ روشها و سیاستهای مختلف می‌توانند ترکیب سپرده‌ها و امهای اعطاپایی و میزان سرمایه‌گذاری‌های خود را طوری تعیین کنند که تفاوت بین نرخ بازده سرمایه و نرخ هزینه سرمایه به حد اکثر بررسد. به عنوان مثال یک بانک می‌تواند با استفاده از تبلیغات و تاکنیکهای بازاریابی میزان سپرده‌های دیداری و کوتاه‌مدت خود را که دارای هزینه کمتری است افزایش داده از این طریق هزینه منابع مالی خود را کاهش دهد. همچنین می‌تواند با افزایش درصد تسهیلات اعطاپایی به بخش بازرگانی و خدمات نرخ بهره و امهای اعطاپایی خود را افزایش

۴- مدیریت سرمایه

حقوق سهامداران در یک بانک از تفاوت بین ارزش داراییها و ارزش بدهیها تعیین می‌شود. اگر میزان حقوق صاحبان خیلی بالا باشد سود هر سهم و نرخ بازده صاحبان سهام ممکن است در حد پایینی باشد. بر عکس اگر حقوق صاحبان سهام در حد سیار پایینی باشد ریسک مالی و ریسک ورشکنگی ممکن است که سرمایه صاحبان سهام را به خطر اندازد. بنابراین تصمیمات مربوط به سطح سرمایه صاحبان سهام یکی از تصمیمات مهم بانک است.

از طرف دیگر میزان سرمایه بانک می‌تواند تعیین کننده حجم سپرده‌هایی باشد که قادر به پذیرفتن آن است ولذا در حجم دارایی‌های بانک اثر بسزایی دارد. میزان سرمایه بانک همچنین نشان‌دهنده پشتواره سپرده‌گذاران بانک است. بعلاوه چون سرمایه یک منبع گرافیمت مالی است بالا بودن حجم سرمایه موجب کاهش نرخ بازده صاحبان سهام می‌شود. لذا مدیران بانکها باید با توجه به دو عامل ریسک و بازده سطح مطلوب حقوق صاحبان را تعیین کنند. ●

۳- تصمیمات مربوط به نقدینگی بانک

یکی از تصمیمات مهم مالی در بانکها تصمیمات مربوط به حفظ نقدینگی بانک است. نقدینگی بانک تابعی از ترکیب دارایی و بدهی‌های بانک است. هر بانکی باید قسمتی از دارایی‌های خود را به صورت نقد و شبه نقد نگهداری کند تا بتواند جوابگوی تقاضای سپرده‌گذاران برای دریافت سپرده‌های خود باشد. همچنین بالا بودن درصد